

ZABAVE preprostih ljudi

Pojem zabave, sploh pa zabave na nekoliko višji ravni, je za nas precej problematičen, posebej še, če pomislimo na množico preprostih ljudi, ki se v svojem izživljanju omejujejo še vedno na tiste oblike zabav, ki so morda pred več desetimi leti nekaj pomenile zato, ker so bile edine oblike izživljanja, ki se jim je človek lahko posvetil.

Res, od tistih časov pa do danes se je marsikaj bistveno spremenilo. Tudi zakotne gostilne niso več v tolikšni meri zbirališče mladih. Toda na žalost še vedno so. V njih se zbirajo ljudje, ki so v prostem času prepuščeni sami sebi. V njih se zbirajo taki, ki nosijo v sebi neke vrste družbeni kompleks manjvrednosti in nazadnje še standardni gostje lokalov, abonirani za točilnimi mizami.

Takšno je pač življenje, in takšno je tudi gostinstvo. Mnogokrat slednje služi prav tam, kjer preprost in v družbo nevpeljan človek odpove, se podvrže vplivu okolja in z njim zaživi. S tem ne obsojam gostinstva, pač pa bi dejal: za preprostega mladega človeka še vedno nismo storili dovolj. Od njega ne moremo pričakovati niti ne od njega zahtevati, da bo naenkrat pričel hoditi v gledališče, opero, ali da bo pričel obiskovati koncerte.

Spet so med najbolj prizadeti mi prav sezonski delavci, ki v glavnem pridejo na Gorenjsko iz najbolj nerazvitih krajev države.

Spomnimo se samo primerov sezonskih delavcev podjetja »Novogradnje«. Dvomim, če je takrat podjetje svojim delavcem nudilo kaj več kakor tisto, o čemer smo brali. Upajmo, da je sedaj bolje, toda dvomim, da je najbolje. Ne mislim samo na omenjeno podjetje, ampak tudi na ostale, ki zaposlujejo sezonske delavce.

Ne obsojam, le ugotavljam dejstva in morda dokazujem stare resnice, ki so tako stare, da se jih niti ne zavedamo več ali pa pred njimi zapiramo oči.

Če ima preprost človek povsem enake fizične potrebe kot tisti, ki niso tako »preprosti«, menim, da bi lahko izenačili, morda vsaj približno, tudi duhovne potrebe ljudi. Seveda je za to potrebno časa, zelo veliko časa. In tudi trdega dela, če hočemo doseči, da za preproste cirkus ne bo več senzacija, gostilna zabavišče in kavbojka poglavitna filmska vaba.

Pravijo, da so metode različne. Morda. Toda čas in zagrizenost tistih, ki na tem delajo in bodo delali, bosta poglavitna aduta v prid preprostemu človeku in dvigu njegove kulturne ravni.

TONE POLENEC



ZICNICA NA VOGEL

Von Braun sega po zvezdah

Sputnik pred Explorerjem

NADALJEVANJE

Von Braun ne bo nikoli pozabil 4. oktobra 1957. Tega dne je doživel največje razočaranje v svojem življenju.

Na večer tega dne sedijo štirje možje v kabinu raketnega centra v Huntsvillu (Alabama). Nihče ne sluti, kako pomemben bo ta dan v zgodovini astronautike.

Wilbur M. Brucker, vojni minister ZDA, general Medaris, ki nosi vojaško odgovornost za projekte v Huntsvillu, Nel Mc Elroy, katerega je predsednik Eisenhower predvidel za naslednika ministra za obrambo Charlesa Wilsona in Wernher von Brauna, se pogovarjajo o ameriških načrtih za polet v vesolje.

Wilsonu se je že vseskozi zdel von Braunov načrt čisti nesmisel. »Nesmiselno se mi zdi vreči v zrak kos železa za tako ogromne vsote denarja.« Če čez nekaj tednov bo Wilson odstopil svoje mesto Mc Elroyu. Von Braun in general Medaris upata, da bo novi minister pokazal več razumevanja za njihova prizadevanja.

Medtem ko možje večerjajo in se živahno pogovarjajo, se nenadoma natakari skloni nad von Brauna: »Telefon za vas, sir!« Von Braun mu sledi.

Čez nekaj minut se von Braun vrne k mizi. Rdeč je v obraz, njegov pogled je mračen.

»Kaj se je zgodilo?« vpraša Medaris.
»Konkurenca nas je prehitela. Rusi... Pravkar je prišlo sporočilo, da so uspešno izstrelili prvi umetni zemeljski satelit. Sputnik mu pravijo...«

Medaris se vgrizne v ustnice, njegova sosedica prebledita.

Kaj sedaj?
Krožnike porinejo od sebe. Jed jim naenkrat ne tekne več.

Vsi se zavedajo kakšen učinek bo imela ta vest v vsem zahodnem svetu.

Amerika je vedno veljala za tehnično najnaprednejšo deželo. Svetovna javnost je mislila, da bo Amerikancem prvim uspelo prodreti v vesolje. Sedaj pa so jih prehiteli Sovjeti.

Von Braun dvigne glavo in se obrne k Mc Elroyu: »Sir, ko se vrnete v Washington, ne smete pozabiti eno: Mi lahko izstrelimo satelit šestdeset dni potem, ko nam daste znak!«

Mc Elroy nemo prikima. Minili bodo še štirje tedni, preden bo kdo prevzel položaj — v začetku novembra.

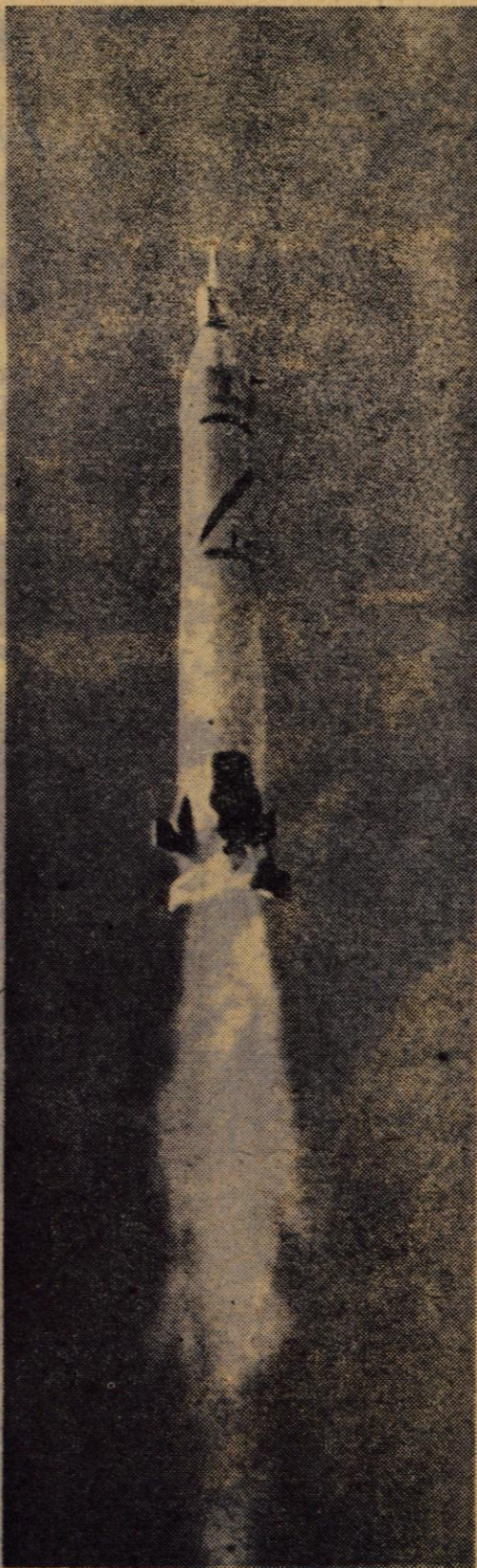
3. novembra 1957 ponovijo Sovjeti svoj uspeh: Sputnik II kroži okrog zemlje. Ministrski predsednik Hruščov izjavlja pred vrhovnim Sovjetom v Moskvi: »Naša Sputnika še vedno čakata, da se jim pridružijo ameriški sateliti!«

Von Brauna oblegajo novinarji: Javnost hoče vedeti: Kako je bilo to mogoče?

»Kako razlagate dejstvo, da je Sovjetski zvezdi uspelo prodreti v vesolje pred Združenimi državami?« ga vpraša v začetku novembra dopisnik Associated Pressa.

»Glavni vzrok« odgovarja von Braun, »leži v tem, da Združene države v razdobju 1945 do 1951 sploh niso imele trdnega programa za razvoj raket. Ta leta so bila za nas izgubljena, medtem ko so imeli Sovjeti jasno načrtano pot. Neuspeha torej ne moremo pripisovati nedelavnosti naših znanstvenikov.«

Po uspešni izstrelitvi Sputnika II hoče vedeti dopisnik, če Združene države lahko z razpolo-



Raketa tipa Saturn po uspešni izstrelitvi

živimi vojnimi raketami: izstrelijo umetni satelit. To vprašanje zanima vso svetovno javnost. Ali bo Amerikancem uspelo dohiteti Sovjete?

Mc Elroy je medtem že zasedel položaj ministra za obrambo. Držal je besedo. Že po dveh dneh je von Braun prejel »zeleno luč«. On in njegova ekipa delajo dan in noč.

Ne gre jim za to, da bi poslali v vesolje »kos železa«, kot je izjavljal Charles Wilson. Vsa stvar mora imeti znanstven smisel. Satelit mora nesti v vesolje razne merilne instrumente in po radiu posredovati svoja zaznavanja na zemljo.

Merilne naprave in specialni oddajnik je konstruiral ameriški znanstvenik dr. James van Allen.

Za nosilno raketo so predvideli »Jupiter-C«, katere so razvili von Braun in njegovi sodelavci v Huntsvillu. Prva stopnja rakete sestavlja raketa »Redstone«, ki jo poganja tekoče gorivo. Drugo stopnjo tvori kombinacija enajstih raket tipa »Sergeant«. Na višini 340 km naj bi se druga stopnja odločila od prve in ponesla ostali dve stopnji s satelitom v vesolje. Tretjo stopnjo sestavljajo tri rakete tipa »Sergeant«, v četrto pa je vgrajen satelit.

Von Braun in njegovi sodelavci se odločijo, da bodo podaljšali tank rakete »Redstone«, da bi tako pridobili več prostora za gorivo. Tudi krmilne naprave morajo spremeniti. Vse te spremembe pa terjajo mnogo časa, saj von Braunova ekipa pogosto naleti na težave, ki jih laik komaj razume.

Še pred božičem prepeljejo »Jupiter-C« na Kap Canaveral (sedaj Kap Kennedy). Tedne in tedne ponovno preizkušajo posamezne sestavne dele rakete. Čez 50.000 jih je. Če samo eden odpove, bo propadlo celotno podjetje. Neuspeh pa si ZDA ne morejo več privoščiti.

Ameriška mornarica se je blamirala pred javnostjo, ko ji ni uspelo start satelita, s katerim so hoteli 6. decembra odgovoriti Sovjetom. Raketa »Vanguard«, ki jo je razvila mornarica, je zletela v zrak, vendar v drugačnem smislu — eksplodirala je na zemlji. Nespretnost ameriške javnosti je dosegla višek. Podoben neuspeh je doživela mornarica tudi 26. januarja.

Sedaj so na vrsti možje iz Huntsvilla. Ali je njihov projekt pod srečnejšo zvezdo? Raketa je silno kompliciran mehanizem. Tudi njim se lahko pripeti nekaj podobnega kot njihovi konkurenci.

29. januarja 1958 naj bi se »Jupiter-C« dvignil proti nebu. Vendar jim tokrat vreme prekriža račune. Metereologi javijo generalu Medarisu, da divjajo v višjih plasteh zemeljske atmosfere hudji viharji. Hitrost vetra znaša od 320 kilometrov na uro.

Medaris je previden. Start preložijo za 24 ur. Možje postajajo nepotrpežljivi.

Po preteku 24 ur se vremenske prilike še poslabšajo. Se enkrat: odlog za 24 ur. Zopet čakanje.

Slednjič napoči 31. januar 1958. »Veter je popustil«, javijo meteorologi. Vendar še vedno divja s hitrostjo 160 km na uro. Medaris poudarja: Ali naj čakamo na boljše vreme? Ali bodo vzdržali živci številnih sodelavcev? Nazadnje se odloči: »Startamo!« Raketo še enkrat sistematično pregledajo. To traja ure. Vsak mož natanko izpolni svojo nalogo. Nazadnje se prične šestje minut

»X minus 57... X minus 56... X minus 55...« Osvetljeno od reflektorjev se prične dvigati vitko telo rakete

Ura je točno 22. po krajevem času.

Ali jim bo uspelo?

Človek, ki dirigira ves manever, je dr. Ernest Stuhlinger, dolgoletni von Braunov sodelavec. On mora izračunati, kdaj je treba spraviti v pogon drugo stopnjo rakete. Točno po štiristo petih sekundah mora pritisniti na gumb, takrat bo raketa dosegla višino 340 kilometrov.

»Vse je v redu. Stuhlinger se ni zmotil. Točno v preračunani sekundi se odloči nad Atlantikom najprej druga, nato tretja in slednjič četrta stopnja rakete. Prvi ameriški satelit nastopi pot okrog zemlje.

»Združenim državam je uspelo izstreliti umetni satelit«, ponosno oznanja predsednik Eisenhower po radiu. »To je del našega doprinosu k mednarodnemu geofizikalnemu letu.«

Medtem se von Braun napoti v Narodno akademijo v Washingtonu, da bi odgovarjal na vprašanja zbranih novinarjev. Ko seže po aktovko, začuti trd predmet — sončna očala. »Ko nam ne bi uspelo, bi si jih nataknil in izginil v kakšnem zakotnem kinematografu.« je kasneje pripovedoval von Braun.

Najslikovitejši del v dolgi otoški verigi Aleutov je skupina otokov, ki se imenuje the Islands of the Four Mountains. Ime je dobila po štirih izredno lepih in dovršenih vrhovih, ki so kot pravi stožci. Dva od njih in nekaj manjših tvorijo otočje, ki raste naravnost iz morja. Pozimi jih popolnoma pokrije sneg. Takrat so kot opojni cvetovi v jutranji zarji, katerih lica so večno uprta v nemirni ocean. Pomlad in poletje jih oropata vsega lepega, razen bleščečih prög snega, ki polni sončne soteske in razpoke.

Ognjenika Akutan in Makushin sta svetu bolj poznana. Na Akutanu je bil pred vojno znan rudnik žvepla. Čeprav njegov vrh ni visok — niti 1300 m — je njegovo žrelo toliko bolj zanimivo. Pravzaprav ognjenik nima pravega vrha. Nihče ne ve ali ga je izgubil pri izbruhu ali ugrezanju. Namesto njega je ostala le ravna ploskev, ki je polna razpok in odprtini. Iz njih neprestano silita para in dim. V kraterju pa vre žareča masa, ki se počasi razliva čez njegov rob in polzi dalje po pobočju. Zdi se, kot bi v notranjosti ognjenika godrnjal stoletni starec. Nežno rumene zaplate na pobočju Akutana pripovedujejo o velikih zakladih žvepla, ki ga skriva v sebi nepomirljiva gora.

Makushin je mogočnejši v primeri z Akutanom. Višji je in prostranejši, če lahko tako rečem. Njegova pobočja, razpoke številni manjši hribočki na pobočjih ustvarjajo vtis prostranosti in razsežnosti. Strm je le na zahodni strani. Clovek si je ves njegov ledeniški sistem ogledal doobna šele pred nekaj leti. Izredno toplo poletje je stalilo sneg prav do ledu in šele tedaj so stoletja stare razpoke in špranje pokazale



Vladar in večni stražar nad otoki — Mount Shishaldin

svoje grozljive globine. Vendar samo za en teden. Narava je tod silno sramežljiva. Brzice in težki ledeni slapovi so spet izginili pod snegom. Dolgo ni nihče vedel ali ima Makushin ognjeniško žrelo. Njegov vrh je pokrivala debela snežna odeja. Vanjo je para, ki je neprestano silila na plano, napravila odprtine, pravega kraterja pa ni bilo nikjer videti. Kasneje, ko so ga odkrili, so ugotovili, da je na moč podoben kraterju na Akutanu.

NENAVIDNA FANTAZIJA ZVOKOV

Prijatelj mi je nekoč pripovedoval o Mount Clevelandu. Napravil je krajši polet nad Aleuti, tik po izbruhu ognjenika. Zareča lava je leno polzela po njegovem pobočju in zalivala ogromne skale, ki jih je gora izbruhalo že pred nekaj dnevi. Nad njo je — v višini 5000 do 7000 m — visel oblak pare in pepela.

Najzanimivejši del našega raziskovanja je bil izlet na Umnak Island. Zabeležili smo si nekaj naravnih posebnosti, ki smo jih nato vnesli v topografske študije. Peljali smo se milje in milje daleč skozi tundro. Vzhodni del otoka Umnak je lahko prehoden. Samo včasih smo si morali nekoliko pomagati z lopatami in ducatom močnih hrbtov. Potovanje je bilo prijetno vse dokler nismo prišli na močvirni svet. Potem je šlo laže. Za nami je ostajala neprijazno lepa pokrajina, ki je razkazovala vse svoje nenavadne močrovine. Na nekem mestu smo morali med dvema navpičnima stenama, visokima več sto metrov, ki tvorita naraven prehod.

Najlepše, kar smo doživeli na izletu na otok Umnak, pa je bila vožnja z džipom do roba velike, ognjeniškega žrela podobne kotanje ali tako imenovane caldere. Tisti, ki so že bili tukaj z letalom so pripovedovali, da je tako velika, da jo je lahko v njeni notranjosti obkrožiti z letalom. Po njej tečejo potoki in se nato na njenem robu v velikem slapu spustijo po pobočju gore. Kakšna ubranost zvokov prelivajoče se vode! Še nikoli nisem slišal kaj podobnega. Caldera s svojimi 900 metrov visokimi stenami se mi je zdela kot nedostopno prebivališče bogov. V premeru meri 11 milj. Pot smo nadaljevali ob rečici, ki je tekla po dolini in iskala izhod iz nje. Tako smo dosegli rob caldere.

SKRIVNOSTNA PRETEKLOST

Tam nas je čakalo presenečenje. Panorama, ki se je odprla pred nami, je bila vredna vsega truda, ki smo ga vložili v naporno pot. Brez besed smo obstali. Pred nami se je razprostiral velik rečni sistem, ki si je utiral pot med petimi vrhovi. Ti vrhovi niso bili nič drugega kot ogromni kupi žlindre, ki jih je narava v nemiru izbruhalo. Na njih so se razločno videli tokovi lave. Po talečem se snegu smo sklepali, da se še ni docela ohladila in strdila. Voda, pomešana z vulkanskimi izmečki, je tekla iz caldere in nato dalje, dokler ni dosegla Beringovega morja. Sledili smo toku in se znašli v skrivnostni »hoodoo« pokrajini; z nenavadno oblikovanimi skalami, ki so se širile v nedogled. Imeli smo premalo časa, da bi na kraju samem skušali ugotoviti zgodovino njihovega nastanka, čeprav so globoki žlebovi, ki so se razpredali po vsej pokrajini, dokaj zgovorno pričali o prosecu podelitve nekje v daljni preteklosti.

Če bi hoteli razvozljati zgodbo o preteklosti caldere, bi potreboval veliko časa. Ljudje le malo vemo o tej pokrajini. Po ognjeniških izbruhih je lava napolnila ledeniške razpoke in špranje, se nato grmadila na ledeniku, dokler ni zunanja sila ledene mase začutila šibko točko na vrhnjem robu in si tam poiskala pot iz trdnega oklepa vulkanske mase. Led se je raztopil in voda je začela odtekati skozi majhne doline, v obliki velike érke U.

Dolina, po kateri teče rečica, je širša, kot bi jo lahko voda izdolbla v preteklosti. Prav zaradi pomanjkanja erozije lahko sklepamo, da je dolina ledeniškega izvora. Pokrajina »hoodoo« verjetno predstavlja področje, kjer so bili ledeniki najdebelejši. Dolgo ni nihče vedel zanjo. Odkriti pa jo je mogoče le iz zraka, sicer pa se je skrila človeškimi očem med vrhove, ki jo obkrožajo.

Verjetno niti prebivalci Aleutov niso vedeli zanjo. Njihovi interesi so usmerjeni predvsem na morje. Dežela jih ne privlačuje. Redko potujejo po njej. Edina »cesta«, ki jo poznajo primitivni domačini, je voda. Kopnega se izogibajo, kjer se le morejo. Vasi, kjer prebivajo, so milje in milje daleč narazen, toda vse ob morski obali.

Spraševal sem se, za koliko stvari, ki jih skrivajo mogočno otočje, njegovi ljudje še ne vedo...

Priredila TONČI JALEN

ALEUTI otoška ogrlica severa

Butale na Gorenjskem

MILČINSKI · NOVAK

Informacijska zgodba butalskega turista

V Butalah so imeli turistično agencijo, poznalo se je njenim uslužbencem, kakšnega so rodu. Imenitno so znali zmigovati z rameni, če si jih pobaral za kako informacijo, še imenitneje so znali zasoliti račun, če si preko njih najel avtobus ali podaljšal vizo.

Pa je bila sezona dopustov in je šel Jakopé iz Butal k teti na Koroško pokušat, če tudi pri njih v samopostrežni prodajajo smrdljivo meso in žarko maslo. Na avtobusni postaji je bil vozni red, sredi voznega reda ravno pravi avtobus za Jakopéta, ne prezgodaj zjutraj ne prepozno dopoldne čakal je Jakopé in čakal, ali avtobusa ni dočakal. In je ogorčen stopil v pisarno vprašat, kje se mudi avtobus in zakaj ga imajo na voznem redu, če je reč taka, da sploh ne vozi. Pa je sedela za pultom mlada uslužbenka, zehala je kakor milijon nilskih konj in še ljubi telefon ni mogel drugače, nego je kar brenčal od ljubezni in je imela uslužbenka rdeče lakirane nohte, da je lažje vrtela njegove številke.

Kaj tako lenega, pardon, lepega Jakopé še ni videl vse živé dni in se je ob tem pogledu vnelo srce tudi njemu in mu je vprašanje obitalo v goltu in je kar stopil iz pisarne in se sprehajal mimo odprtih vrat in je kar plamtel od ljubezni in še je dejal, tudi za naprej da se bo sprehajal mimo, razen če bi začeli ravno tedaj pometati pločnik — pometanje pločnika pri belem dnevu preživo škoduje nosu.

Pa se je sprehajal Jakopé mimo pisarne uro za uro in je včasih videl preleno, pardon, prelepo uslužbenko, včasih je videl njeno kolegico, včasih njuno šefinjo, pa je zaleгла njegovemu srcu ta kakor ona, ker jih ni ločil, rdeče lakirane nohte pa so imele vse tri.

Tako je hrepenel sedem dolgih ur in bi bil od samega hrepenenja shujšal nič koliko, ako mu ne bi jed dišala tako neusmiljeno, a je bil bife, hvala gostincem, koj pri roki.

V osmi uri pa se je zgodilo, da je Jakopé srečal preleno, pardon, prelepo uslužbenko pred pisarno, namenjena je bila na kavico.

Prevzelo je Jakopéta in je stopil pred njo in ker ni vedel, kako naj naplete pogovor, je dejal: »Precartana gospodična, kaj vam povem: jaz sem Jakopé iz Butal — že sedem ur, osme pol se vprašujem, zakaj ne pelje avtobus v Avstrijo, čeprav je na voznem redu!«

Pa ga je pomerila lena, pardon, lepa uslužbenka od frizure do sandal in morebiti niti ni bila tista lepa uslužbenka, nego je bila le njena kolegica ali njena šefinja, rdeče lakirane nohte pa je imela, in je dejala: »Butalo iz Butal, le kako naj vem, zakaj avtobus ne vozi? Ali ljudje mislite, da moramo mi na informacijskih res vse vedeti?«

Vzdihnil je Jakopé: »Joj meni, nesrečniku, zakaj sem jo vprašal za avtobus! Če bi bil molčal, lahko bi hrepenel za njo še sedem ur!«

Šport

Sport j zla važna sorta za praulajna cajta. To ni neki nouga, se j sport ster glih tolk ket lde, al pa cla mal stari, se per športu ulikat tud na gre brez žvine, žvina j pa stari ket sa lde.

Če j šport po temtackm tolk gromozansk ster se zastop, de ga j več sort. Use sorte športu pa niša sam za zapraulajne cajta, ampak sa tud nucne. Clouk zarad športata rata ulik bel močan, (de se u starij al pa u slaščičarn loži tepe pa kešnmu roka zlom), pa ulik težj ga kešna bolezn zauzame (de bolniška nima sitnast z nim), pa per merskešnmu človeku j bel obrajtan. Sport j ulikat tud uržah, de lahk del u šola hodš ket j potrebn. Ene sorte športj sa tak, de deja kdem dost zaslužt. Blez de per kešn reč ta glaun šport-

niki potegneja gromozanske colnge, tak, de jm ta navadn lde še čez čdul na gledama. To se prau, de zarad športata kešn tud bogat rata. Mende pa rataja bogat tud tak, k na turnaja, ampak tak, k sam rihtaja use sorte športne rom pom pome. To se tud prau, de per športu na rataje bogat sam tist, k turnaja, ampak tud »gun ta glaun«. Med te pa ta navadn folk tud na spada.

Za šport j pa učas treba odrint tud kešn fick, de b športniki kam naprej peršl. Zraun tistih borežnu, k jih lde za ustoppina plačaja, j treba še merskej permaknt, de cela reč na gre rakova pot, ker se sevede use premeškej rad nardi. Sam za te športne ficke j učas velka muja. Na use mile viže j trehodš ket j potrebn. Ene sorte športj sa tak, de deja kdem dost zaslužt. Blez de per kešn reč ta glaun šport-

Vročina, bikini, žeja

Strela salamenska, gotovo ste čitali in slišali večkratne vremenske napovedi naših vremenarjev, da je pričakovati pogostejše dežne kapljice s »frišanjem« v jutranjih in nočnih urah prvih desetih dni julija, zdaj pa »hajcajo«, da bo vse hin ter so celo tople grede postale vroče. Vročini se vsakdo več ali manj umakne v hladno senčico, ali pa se poda v objem hladnih valov. Nič ni čudnega, če se v tem času očitno zmanjša število nadur, v miznih predalih zastajajo razna mesečna, tromesečna, polletna poročila, žgana pijača. Črni kofetek zamenjajo hladni sokovi, službena potovanja se spremenijo v eno — dnevne rekreacijske izlete, na vratih vodilnih uslužbencev raznih uradov opozorila »službeno odsoten« zamenjajo parole »trenutno se nahajam v kopališču« itd., skratka vročina splošno vpliva na delovni polet in voljo vsakega posameznika. Vročina pa ni pritisnila samo na nas, ampak je postalo zelo vroče tudi na morju, kakor mi je zadnjič povedal prijatelj Tonej. Ko sem ga videl na postaji z dvanaajstimi ženinimi kovčki, s tremi boršami, sem ga vprašal:

»Prihajaš z morja?«

»Da, iz Crikvenice!«

»Je voda topla?« ga vprašam.

»Izredno! Če si pol ure v njej, si mehko kuhan, v eni uri pa trdo,« mi je odgovoril.

No vidite, zaradi take in slične toplote se sedaj pojavlja nova moda za ženski spol in to toplis mimi-bikini. V kolikor bi žensčine, seveda ne vse, predvsem tiste, katere je bog posebno pogledal na njihov »žvot«, sprejele ta moderni kopalni krik, potem rajtam, da bo tam, kjer se bodo pojavile v teh bikinih, zavladovala v kopališčih »stojlotna vročina« in če bo moda šla naprej po tem glajzu, potem lahko pričakujemo, da bomo drugo leto prodajali oziroma kupovali »figova peresa«.

Kadar nastopi vročina, takrat se običajno pojavi tudi žeja. Zato so v takem času več ali manj zasedeni vsi bufeti, gostišča in kjer si včasih zelo hitro postrežen s pivom, včasih pa tudi čakajš

nagre več naprej na ubena viža. Pa še to merskedi na pomagaj ulik. Če ima kešn ta glaun od ferajna per ta dnarnih ldeh kešne znanke, pa perjatle pol j še kej, če ne se pa lahko za use pod nosam ubriše, še za tistu, kar športna napoud po usak povodn habne.

Zastop se pa, de j tolk sort težau s športom, ket j športnih sort. Te težave sa podobne al pa glih al pa čist drgač ena od ta druge. Te težave pa niša neč nouga, pa še to j fajm de jih merske probaja, na kešna viža stran spraut, pa jm prouzaprrou mejhntkat rata. To se prau, de j šport en kos našga usakdajnga žiulejna.

SMOJKA

reš pogasiti in to zaradi pomanjkanja piva. Takrat ponavadi nastane nervoznost, nejevolja, med gostom in natakarjem, da celo do takšnih vprašanj oziroma odgovorov pride:

Gost: »Kaj, piva je zmanjkalo?, v tej strašni vročini?«

Natakar: »Vi ste pa smešni, al' naj ga zmanjka pozimi ko ga nihče ne pije!«

GREGA

Slovarček krajevnih imen

OKOGLO — LEDINSKA IN DRUGA IMENA

Okroglo je majhna vas; do let po zadnji vojni, ko je zraslo nekaj novih delavskih hiš, je šla le okrog dvajset hišnih števil; zato posamezni deli vasi nimajo svojega imena, kot je to skoraj pravilo v večjih vaseh (npr. v Senčurju, Naklem). Zanimiva pa so nekatera ledinska imena in imena poti.

Dvoje poti na Okroglem imenujejo domačini: u vülcach. Knjižno je to ulica, v ulici, v ulicah. Ena pot vodi iz vasi mimo Boštjana proti Spodnjemu polju in mlinu, druga od Drinovca proti gozdu; obe sta kolo-vozni poti, vsekanj v okoliško zemljišče in s tem ograjeni. Pleteršnik v svojem slovarju pravi, da je ulica »s sečjo, plotom ali kamenjem ograjena pot, koder gonijo živino na vodo ali na pašo ali z njo vozijo iz sela ven na polje.« Obe okroglski: ulici služita ali sta služili vsem tem namenom. V alpskem svetu je ulica najpogosteje ograjena z lesenim plotom; namenjena je živini, da ne pohodi in ne popase travnikov, kjer kosijo.

Préske, V préskah je v konglomeratsko pobočje (teraso) vsekana pot, ki pelje iz Okroglega v Naklo. Pot je presekala pobočje, zato najprej verjetno preseka ali preseke, zdaj préske. Ta klanec je bil prej strmejši: in slabši, po prvi svetovni vojni pa so ga popravili, da je zdaj prevozen tudi za skoraj vsa motorna vozila.

Podobna pot oziroma klanec je pri Naklem; pravijo mu stágne, v stágnah, pelje pa v gozd Dobravo. Badjura v Ljudski geografiji pravi, da so to »navadna pota, kolovozi, ulice, ki se stegujejo iz vasi čez polje proti večji cesti; in sicer z obeh strani skoraj pravokotno (Komenda), toda pravi, prvotni pomen stegen je poljska ulica, zagrajena pot, ki drži iz vasi na kak pašnik.«

Na ozákah, Ozáre, pravijo na Okroglem delu polja za sadovnjaki in kozolci vse od Rosa do Šmajda. Ozára, ozáre (množinsko) so »vrati na koncu njive« (Slovenski pravopis 1962), neobdelan, travnat svet, dovolj širok, da kmet s plugom in s konji pri oranju lahko obrne.

Ledinska imena na Okroglem, kot so Pod vasjo, Gorenje polje, Spodnje polje, Pri znamenju, Péške, na Péskah (peščena zemlja) ni treba razlagati; kje leži del polja v odnosu na vas, kakšna je zemlja po kvaliteti oziroma sestavi, kaj je v bližini (znamenje) — to so osnove za ta imena. Krstenice, na Krstenicah (polje), Lipovnek (gozd ob Savi) — to so imena po drevesnih vrstah: hrast, Hrastenice (prvotno), zdaj Krstenice; lipa, Lipovnek. Krajevnih in ledinskih imen, ki so jim za osnovo različne drevesne vrste, je precejšnja bera: Hrastje, Brezje, Zabréznica (oblika s predlogom), Hrušica, Zabúkovje itd.

Podovnica (prvotno, tudi v katastrski mapi, Podolgnica) je polje ob Temniku, na nekoliko nižji terasi kot okroglska planota. Terasa, na kateri je tudi gozd, je podolgovata, razpotegnjena ob nekdanji strugi Tržiške Bistrice; od tod tudi ime,

Na Váborah (Lábore) je del polja ob gozdu Dobrava; lábora je sprijeto prodje, ki ga vidimo v vsej savski soteski; v okolici Kranja in v kanjonu Kokre v Kranju. Ponekod je labora tako kompaktna, tako trdno sprijeta, da iz nje klešejo mlinska kamna (Polica, Jama, včasih tudi na Okroglem, kjer so sledovi vrh pobočja nad strževskim poljem še lepo vidni). Po njej ima ime tudi nekdanja vas Labore pri Gásteju.

Ledínica, pri Ledínici (pri Ledínci); tu je zdaj polje, njive, prvotno pa je ledína, ledínica, ime travnika blizu vasi, kjer ni nič vsajenega, Láze (Váze, v Vázah), prvotno in pravilno laz, množinsko laz — na Okroglem travnato in delno z drevjem in grmovjem poraslo pobočje od nekdanjega gradu Toma Zupana (zdaj okrevališče slepih) proti Strževem. Laz je v tlopisnem pomenu eno izmed mnogih imen za že gladko potreb- ljene in s travami porasle goljave, na ravnem ali v bregih viseče, ob stezah, potih ali kjerkoli izven njih (Badjura).

A. TRILER

KMETIJA

NASTANEK, RAZVOJ IN ZNAČILNOSTI

ZNAČILNOSTI KMETIJE (nadaljevanje)

4. Tradicijska tehnika agrarne proizvodnje na kmetiji

Za kmetijo je značilna tako imenovana tradicijska tehnika agrarne proizvodnje (gospodarjenje z zemljo po izročilu), čemur ustreza tudi posebni način življenja in mišljenja kmetov. Tradicijsko tehniko agrarne proizvodnje označujejo predvsem: nizka proizvodna zmogljivost, slabo izkoriščanje zemlje in drugih prirodnih činiteljev proizvodnje in pretežno človeška in živalska (muskularna) delovna moč.

Vsa proizvodna sredstva in postopke skušajo kmetje čimbolj neokrnjene ohraniti iz roda v rod. »Tako kot je delal moj oče, bom delal tudi jaz. Če je on na ta način preživel sebe in svojo družino, jo bom tudi jaz.« Pri takem vztrajanju na tradicijski agrarni proizvodnji je potrebno za določeno količino pridelka sorazmerno mnogo več muskularne delovne moči kot pri moderni, racionalizirani tehniki proizvodnje, kar privede do prekomerne zgostitve prebivalstva na podeželju, do siromašenja dela tega prebivalstva to pa je vzrok za slabitev tržišča za različno industrijsko blago, za iskanje dodatnih virov dohodka bodisi v sezonskem delu ali v stalni zaposlitvi v industriji in za odseljevanje v mesta in industrijska središča. Vsi ljudje, ki živijo na kmetiji, pa so polno zaposleni le v času večjih kmetijskih del (poleti) in posledica tega je latentna nezaposlenost kmečkih ljudi, ki bistveno prispeva k zmanjšanju dohodkov in zniževanju življenjske ravni.

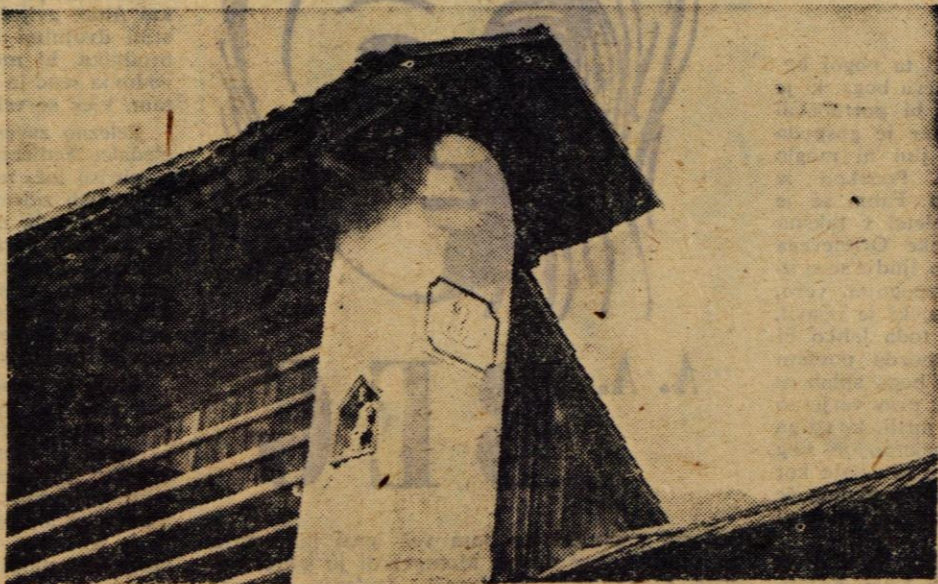
5. Namen kmetije: Proizvodnja za samooskrbo

Namen kmetije je v prvi vrsti čimbolj neposredno, naturalno, zadostiti vsem potrebam kmeta in njegove družine. Za kmetijo je zato tipična proizvodnja za samooskrbo (avtarkična proizvodnja), ki temelji na nizki, tradicijski tehniki neblagovne agrarne proizvodnje, na močni razdrobljenosti zemljišča (sparceliranosti) in na pridobivanju številnih ter raznovrstnih materialnih dobrin, potrebnih za vzdrževanje kmeta in njegove družine, za kar so zelo prikladne prav majhne parcele

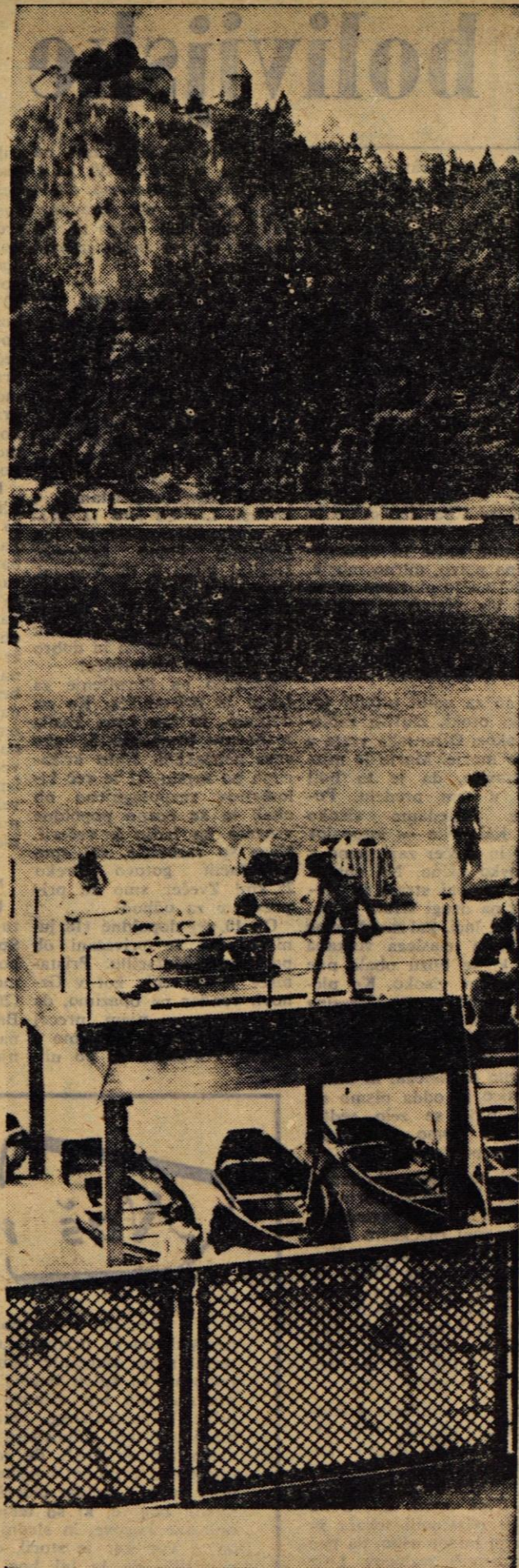
(ki so razen tega primerne tudi za obdelavo z ročnim orodjem in živalsko delovno silo). Razkosanost agrarnih zemljišč pa ni enaka na vseh kategorijah površin. Najbolj je drobljenje prizadelo poljedelske površine in tiste, ki so bile odmerjene gojenju trajnic (sadje, vinska trta, jagodičevje). Izvor zemljiške razdelitve, kakršno poznamo pri nas, je v prevladujoči meri v prilagajanju tehnično zastarelega kmetijstva razpoložljivim naravnim činiteljem, pa tudi v težnji za boljšim izkoriščanjem zemlje, ki je bilo v pogojih obdelovanja z ročnim orodjem in živalsko delovno silo možno le na majhnih parcelah.

6. Kmetija v okviru vasi

Kmetija ni najmanjša agrarna proizvodna in življenjska enota, ampak je to bila in je v precejšnji meri ponekod še danes vas ali zaselek. To trditev potrjuje že močna sparceliranost zemljišča vsake kmetije v okviru enotnega vaškega zemljišča, ki šele predstavlja zaokroženo geografsko in proizvodno celoto. Razen tega popolne avtarkije in navidezne gospodarske samostojnosti v preteklosti ne moremo pripisati kmetiji, ampak vasi (srenji, soseski, kot realni vaški občini). Slehernega kmeta v vasi je vrsta gospodarsko važnih interesov vezala v vaško gospodarsko življenje, npr. razkosanost posesti, delež pri uživanju »gmajne« in paše, razne servitutne pravice pristopa do zemljiških parcel itd. Od kmetije so se tudi zgodaj, še pred nastankom denarnega gospodarstva, odcepile razne dejavnosti, predvsem obrtne (ki jih je kmet prej s svojo družino in včasih s pomočjo sovaščanov sam opravil), in se skoncentrirale pri enem proizvajalcu (eni družini) v okviru vasi. Pri vsakdanjem delu na polju, v gozdu in pri živini pa še vedno ostane odvisnost kmeta od sovaščanov, posebno od sosedov, ki se manifestira v kolektivnem delu pri nekaterih poljedelskih opravilih (npr. mlačev, ličkanje koruze), v kolektivnem urejanju vaških komunalnih problemov (npr. urejanje poti, napeljava in skrb za vodovod itd.), v pomoči ob elementarnih nesrečah (npr. požar) ali ob prisilnem zakolu živine, ob porodu v hlevih itd. Vse to tudi emocionalno navezuje kmeta na svoje sovaščane in preko njih na celotno vaško skupnost.



Kozolci v Selški dolini imajo najpogosteje zidane stebre, na njih pa večkrat najdemo znamenja in celo letnice. Kozolec na sliki pri Rudnem v Selški dolini ima letnico 1867, zraven pa napis »št. 7«.



Bled, center gorenjskega turizma — Bled, letovišče lepih razgledov in visokih cen. Bled, letovišče, petičnežev iz tujine. Bled, mesto z jezerom in otočkom v sredini... Se in še lahko naštevamo in ugotavljamo: če bi imela gorenjska več takih »biserov« (kakor Bled nekateri imenujejo), bi bil devizni preliv letno mnogo-krat večji.

Toda možnosti obstoje. Le najti jih je treba in s praviimi prijemi kar se le da smotrno izkoristiti. Amerikanci znajo smetišča predstavljati kot turistično atrakcijo.

Planina Dedno polje (1570 m), sobota, 4. julija zvečer.

Sedimo okrog »gonišča« (ognjišča) v stanu in prisluškujemo dežju in grmenju zunaj. Dolgi bliski od časa do časa pretrgajo temo in skozi majhno okence za hip kot sonce podnevi osvetlijo naše obraze, po katerih sicer plešejo zastrite sence od plamena na ognjišču. Na »cganu« nad »goniščem« visi kotlič, v njem se kuha naša večerja — koruzni žganci, ki jih bo majerica, preden nas bo postregla z njimi, še zalila z mlekom.

Nekatere zmaguje spanec; pot od doma na planino je bila dolga, »basenga« težka. Vse, kar planšar rabi čez leto v planini, je na krošnji in v nahrbtnikih treba prinesiti sem gor: hrano, nekaj obleke in posteljine, posodo za kuhanje in molžo, najnujnejša zdravila za prvo pomoč zase in za živino in še vrsto drobnarij. Ko bašejo, pravijo, da je rad dež. Obvezno pa dežuje, mi je povedal Udolnekov Janez iz Studorja, ko bašejo Češnjani. Mi smo imeli srečo; včeraj je bil lep dan, danes pa naj kar dežuje, pod streho smo in noč je in živina je v planini. Teleta, ki še niso navajena na planino, saj so letos prvič tu, so majerji in majerice pozaprli v telečnjake pri stanovih, krave pa se nekatere kar pasejo ali ležijo na dežju, druge pa so se zatele pod stanove.

Včeraj smo prišli. Zjutraj smo se zbrali v Studorju in spotoma so se nam priključili še tisti iz Fužine, potem pa smo šli — teleta, dve kravi in majhna koza spredaj, mi za njimi — čez Hudičev most in nato po poti ob Mostnici proti Vojam, zavili levo v dolino Suhe, potem pa mimo planine Blato (1088 m) in skozi planino pri jezeru (1457 m) na planino Dedno polje (1570 m). Iz Studorja je Ukčov Fronc, Udolnekov Janez in petnajstletni Marovtov Branko, iz Fužine Makvavov Tonej, Agoten Lojz in Boštka Franca, iz Broda Pavovčev Ivan — in jaz, ki sem tudi imel palico in sem tudi pomagal, da teleta niso uhajala s poti in da niso preveč zaostajala in zalegala. Zarast ob poti je delala senco, da ni bilo prevroče. Ne zato, ker bi bilj utrujeni, ampak ker je navada taka, ker tako vedno delajo, smo počili na ravnici pod Blatarjem. Tu vedno počijemo, ko gornimo živino v planino ali ko nosimo s planine sir, mi je pripovedoval Ukc in mi nalil šilce žganja; zdaj, ko si vroč, ti ne bo škodoval!

Pred poldnevom smo prišli na Dedno polje skuhali čaj na ognjišču in pojedli, popoldne pa smo se odpravili po krave na planino pod Vodičnim vrhom (1470 m), kamor so jih prignali že 20. junija. V nižje planine (studorske in fužinarske nižje planine so Blato, Grintojca in planina pod Vodičnim vrhom) zaženejo Studorci in Fužinarji krave navadno okrog 29. junija; letos so jih prej zaradi blage zime z malo snega. Tu ostanejo le okrog štirinajst dni, potem pa se preselijo na visoke planine (Pri jezeru, Dedno polje, planina v Lazu, Ovčarija, Viševnik). Tu so okrog osem tednov, do 8. septembra, ko gredo za štirinajst dni spet v nižje planine, v sv. Matevžu (21. septembra) pa so odprti »roti« in takrat zaženejo trope tja (Ukanc, Voje, Vogar). Če do tega dne rove kdo ne pokosi, krave travo lahko popasejo; tako je že od nekdaj. Taka pravila je določila srenja in vsi so se jih držali, pa še danes se jih, čeprav je že marsikaj drugače. Včasih so na primer na dan, ki ga je srenja določila, gnali na višje planine teleta (navadno je bilo to okrog sv. Petra 29. junija), krave z nižjih planin pa so prignali šele naslednjega dne zjutraj. Danes opravijo to vse kar en dan, da je bašanja prej konec in da so majerji in majerice prej v stanovih na višjih planinah, ki so boljše opremljeni in so raje v njih, ker tudi dlje ostanejo tu.



Ukčov Fronc (sedi) in Udolnekov Janez pred Marovtovim stanom na Dednem polju

Večer v planšarskem stanu



Makvavov Tonej iz Fužine jih ima že štirideset, pa je še vedno fant

Teško je z ljudmi, pripoveduje Ukc, ko spravimo žgance in si prižgemo cigarete. Vse beži v industrijo, v mesto, v službe, kjer delajo le osem ur in dobro zaslužijo. Nihče več noče v planino, posebno mladi nočejo več planovati. Hčerko sem lani komaj spravil sem gor. Rekla je, da ne gre, če ji ne kupim tranzistorja. Kaj sem hotel drugega, kupil sem ga. Stari ljudje še planšarijo, dokler morejo. Če bo šlo tako naprej, kot zdaj kaže, bo konec z našim planšarstvom. To pa bi bila škoda, gospodarska in turistična. Po vojni je naša zadruga, ko je bila še v Stari Fužini, lepo uredila pota na planine in oskrbo z vodo, zdaj pa je videti, da smo delali le za malo časa. Škoda, res, če bo tako.

Na Dednem polju, kjer je trinajst stanov, jih je letos le pet zasedenih. Ena majerica ali majer ima krave in teleta od več kmetov. Sirar Tonček, ki ima že s sirom dovolj dela, molze in oskrbuje še deset krav od štirih gospodarjev, da o teletih in prašičih, s katerimi je prav tako veliko dela, ne govorimo. Petnajstletni Andrejev Janez iz Studorja, ki je planoval že, ko je imel deset let, ima razen štirih domačih krav še dve Fatove in dve Mežnarjeve iz Fužine. Vsako jutro mora zgodaj vstati, da jih pomolze, potem jih zažene na pašo, popoldne gre ponje, da jih spet pomolze, vmes pa si mora še kaj skuhati za pod zob in pomagati Tončku v »sirarci« (sirarni). Teško je s teleti, ki še niso vajena planine, pa jih je treba včasih dolgo iskati. Marovtova Micka iz Studorja ima pet domačih krav in še deset drugih od petih gospodarjev Čavova Johana iz Fužine molze enajst krav od petih gospodarjev, Cvetkova Pavla iz Studorja jih ima deset prav tako od petih kmetov, Kuharjeva Micka iz Fužine pa trinajst od sedmih gospodarjev. Od vsake krave, če jo imajo na oskrbi cele tri mesece, računajo po 5000 dinarjev (lani 4000 dinarjev), prav toliko od teleta in prašiča, od jalove živine pa po 2500 din.

Se slabše je z majerji na drugih planinah. Na Viševniku so le trije, na planini Pri jezeru samo dva, v Lazu pa pet. Planino Ovčarijo (1700 m) so opustili; stanovi in sirarnica še stojijo, vendar so prazni. Tia zaženejo živino na pašo z Dednega polja, sira pa tam več ne delajo prav zato, ker je premalo ljudi, ki bi hoteli planovati.

Ko smo včeraj prišli na planino pod Vodičnim vrhom po krave, je Tonček pravkar delal sir in delil skuto posameznim gospodarjem sorazmerno s količino oddanega mleka. Tu je bilo letos od 20. junija do 2. julija 53 mlečnih krav, nekaj jalove živine in deset prašičev. Tonček je v tem času odkupil 4142 kg mleka (mleko že kar v planini odkupuje zadruga, sirarji, ki so uslužbenci zadruge, pa ga predelajo v sir), iz katerega je naredil 415 kg sira (14 hlebov, od katerih vsak tehtja od 28 do 32 kilogramov), deset in pol kilograma masla in 140 kg skute.

Tonček Taler je sirar že od leta 1952. Vsako leto jeseni ga lahko vidimo na Kravjem balu, kamor pride z veliko krošnjo in v lepi narodni noši, za klobukom in na palici pa ima šopke gorskih rož. Takrat je veseló, če ni bilo v planini poleti hujše nesreče. Do nesreče pa kaj hitro pride; nevarne so posebne rupe, ki jih v apnencu izgleda sneg, zlasti še, ker so pogosto zarasle z ruševjem ali pa imajo le majhen in slabo viden vhod. Andrejev Janez mi je pripovedoval, da je neko tele na planini Blato padlo v tako rupo in ostalo živo, ni pa moglo ven. Našli so ga šele po štirinajstih dneh, še vedno živega, prestradanega, po njem pa so se zarežili črvi, da je smrdelo daleč okoli. Izvlekli so ga ven in takoj ubili, ker ne bi bilo nič z njim.

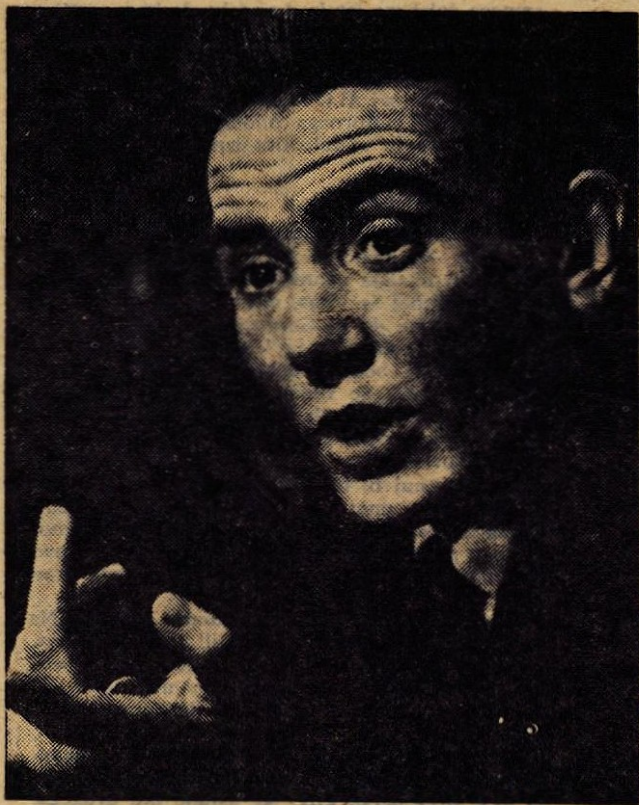
Pozno je že, ogenj ugaša. Jutri bom zapustil Dedno polje in okoliške planine bohinjskih vasi Studor in Fužina. Še bi rad ostal pri teh ljudeh tu gori, da bi mi še in še pripovedovali o svojem življenju, o veselih in žalostnih dogodkih, o navadah, o delu, o živini, o vremenu. Zjutraj me bo Tonček zgodaj poklical, še pred četrto uro. Če ne bom preveč zaspan, bom zraven, ko bo delal sir. In če ne bo deževalo, bova šla na Kreda (2023 m), kjer je lep razgled po triglavskem sredogorju in kjer je veliko gamsov in murk in planik. Nabral si bom šopek burje (tako pravijo Bohinjci rododendronu) in ga hranil doma v spomin na vesele in prijazne Studorce in Fužinarje, ki me še vabijo, naj jih obiščem.

A. TRILER



»Nekoč sem mislila, da bi študirala igralsvo, pa sem morala namesto tega snemati filme. Sedaj ne vem, zakaj sem kaj takega sploh kdaj hotela.« (Claudia Cardinale v »Svetu cirkusa«)

Ceprav so v zadnjem desetletju filmski igralci izgubili nekaj tiste neomejene zvezdniške slave, pa je še vedno mnogo dekliških src, ki vzdihujejo po raznih mišičnatih ali nemišičnatih filmskih junakih, in mnogo fantovskih sanj še pólnijo razni nežni filmski obrazi in lepa filmska telesa. Mnogo jih je še tudi, ki sanjajo, da bi sami kdaj prodrli na »platno, ki pomeni svet«... Najbrž bodo predvsem ti veseli današnje filmske strani, morda pa se ne bo zdela odveč tudi drugim, saj so tu zbrani slavni igralci — in tisti, ki bodo morda stopili na njihovo mesto — povedali tudi nekaj resnice o svojem, ne vedno tako lahkem in ne vedno tako prijetnem poklicu.



Je igralec občutljiv instrument v rokah režiserja — ali samostojen umetnik? (Jean Seberg in režiser Robert Rossen med snemanjem filma »Lilith«)

Platno, ki pomeni SVET

IGRALSTVO

Simone Signoret

Igralsvo je nekaj tako skrivnostnega, da ga ni mogoče razložiti z besedami. Te skrivnosti v sebi se ne da pojasniti: človek jo ima — ali pa je nima.

Warren Beatty

Igranje je umetnost, ki je podvržena času: danes je takšna in jutri spet čisto druga. Najbolj čudovito pri igralski umetnosti pa je to, da se spreminja z igralčevimi potrebami.

Susannah York

Po mojem lahko ambiciozen in odločen človek doseže karkoli hoče. Sama sem imela veliko srečo. Vlog sem imela vedno na izbiro in tako sem se lahko vsa posvetila igranju, namesto da bi se morala posvetiti iskanju vlog... Igranje raste na življenjskih izkušnjah.

Laurence Harvey

Odkar sem začel kot študent igrati, je bil vedno moj končni cilj — izbrusiti svoj talent do take popolnosti, da bo služil mojemu ustvarjalnemu delu tako popolno, kot deli mojega telesa služijo mojim telesnim potrebam. Morda se to sliši idealistično, pa je vseeno izvedljivo. Dokler bom igralec, moram vedno težiti za največjo popolnostjo. Zakaj bi se omejeval? Grem, kamorkoli me vodi moj igralski instinkt.

Claudia Cardinale

Nekoč sem mislila, da bi študirala igralsvo, pa sem morala namesto tega snemati filme. Sedaj ne vem, zakaj sem kaj takega sploh kdaj hotela. Ne bi znala postati drevo. Obiskala sem igralsko šolo in tam videla ljudi, ki so igrali drevesa in zdelo se mi je, da so vsi skupaj prisluškujeni. Po mojem je »Metoda«... zelo čudna metoda.



»Ko se igralcu začne dozdevati, da ve o življenju več kot njegova publika, je pokopan.« (Albert Finney, vodilni mladi angleški igralec »Tom Jones«)

Jeanne Moreau

Kot igralka si nenehno v čustvenem položaju ženske, ki bo pravkar doživela veliko ljubezen svojega življenja. Segaj po vseh ženskih zvijačah.

Marilyn Monroe

Veste, Goethe je dejal: »Talent se razvije v samotni.« In to resnično drži. Igralec ima potrebo po samotni, ki pa se mi ne zdi, da bi se je večina ljudi zavedala. To je skoraj tako, kot da bi imel neke vrste skrivnosti čisto zase, ki jih razkriješ vsemu svetu samo za hip, ko igraš.

ZVEZDNIŠTVO

Jayne Mansfield

Do zvezdnštva je mnogo poti. Nekatera dekleta trdo delajo in se prebijajo od igralske šole do statistke, nato do stranske vloge in končno do glavne vloge — druge spet pridejo na cilj, ker poznajo prave ljudi. Jaz sem ubrala pot »pin-up girl«. Pobelila sem si lase in skušala postati znana. To mi je začelo uspevati, ko sem si izposodila dve številki premajhno kopalno obleko in v njej pozirala na floridski obali.

Albert Finney

Ce se znajdeš na nekakšnem podstavku in te začnejo imenovati »zvezdnika«, je to lahko nevarno. Ko se igralcu začne dozdevati, da ve o življenju več kot njegova publika, je pokopan. Mislim pa, da po drugi strani igralec potrebuje neko posebno razumevanje. Njegova osebna čustva in morda njegove sla-

bosti bi morali pustiti pri miru. Pustiti bi mu morali, da si sam spleta svojo usodo.

GLEDALIŠČE — FILM — REŽIJA

Henry Fonda

Gledališče imam rajši zato, ker imaš tu čas za razvijanje svoje vloge. V filmu ne moreš nikoli izoblikovati svoje vloge kot v gledališču... Na drugi strani pa je delo pri filmu lahko — ker kaže, da ni nikomur dosti mar tvoja igra. Če se prebiješ skozi prizor, če poveš svoj dialog in če nikomur ne pade kladivo na tla, so zadovoljni. Kaj več se sploh ne da storiti!

Duša Počkajeva

V gledališču je večji užitek igrati, ker človek igra celo vlogo. V filmu vloge pravzaprav ne doživlja popolnoma. V gledališču imam občutek, da odgovarjam sama zase — medtem ko je pri filmu človek odvisen od vrste drugih činiteljev... Popolarnost je pri filmu nesorazmerno večja kot pri gledališču. Tudi to pa je za igralca pomembno in mu da zadoščenje...

Alain Delon

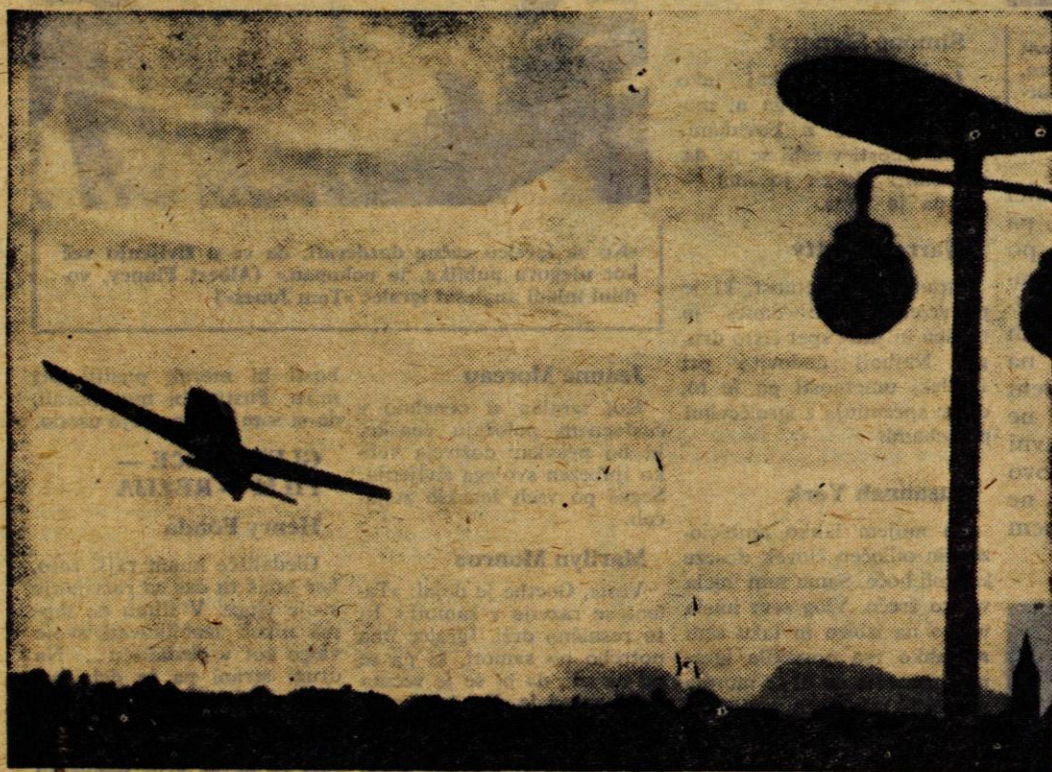
Po mojem ni mogoče obenem igrati in režirati, namreč dobro — to je uspelo samo Chaplinu in Orsonu Wellesu. Trenutno me zanima samo vloga igralca in ne mislim na nič drugega. Če pa bi se kdaj lotil režije, pa bi igranje pustil. Igralec interpretira, medtem ko režiser ustvarja — in to privlači.

DUSAN OGRIZEK

Padajo očitki, da se o letalstvu zadnje čase piše več kot o nogometu. Pravijo, da s pisanjem o letalstvu pretiravamo. Morda imajo prav, prav edinole v tem, da s tovrstnim pisanjem zamerjamo ostalo, toda to samo zato, ker je stanje v našem slovenskem, posebej pa še gorenjskem letalstvu kar se le da kritično. Nerešen je način financiranja letalske organizacije na Gorenjskem, nerešena je materialna baza Alpskega letalskega centra. Kljub širokim perspektivam ta organizacija samo zaradi materialnih težkoč več ali manj živetari.

Zdi se, kot da vse prošnje, ki mnogokrat izpadejo podobno kot moledovanje, priromajo le

Letalci brez...



Sončni zahod na letališču v Lescah. Ali je res zahod?

In samo do gluhih ušes. Redke izjeme to, že dokaj zakoreninjeno prakso, samo potrjujejo.

Menda mnogi v letalstvu vidijo le šport (vprašanje, če vidijo sploh to), v katerem se izživlja peščica zanesenjakov, ki za drage denarje družbe tvega svoja življenja. Spet nekateri letalstvo ocenjujejo skozi prizmo senzacije. Dokler ni mrtvih, zanje sploh ni zanimivo. Le redki pa so tisti, ki ga gledajo kot šport, kot šolo kadrov in kot prvo odskočno instanco v smeri letalskega turizma in poslovnega letalstva. Nekateri v letalstvu vidijo tudi najoriginalnejšo metodo obveščanja, ki stopa v korak s tempom gospodarskega razvoja in konkurenco na tržišču. Na žalost samo nekateri!

Vrsta nerešenih vprašanj v Alpskem letalskem centru prav okrog zametkov, v gornjem odstavku omenjenih dejavnosti, terja rešitve. Stopajmo v korak s časom. Letalstvo v tujini, tako na vzhodu kot tudi na zahodu, je prav v povojnih letih prosperiralo. Pojavila se je posebna zvrst letalstva, imenovana turistično letalstvo. Tropersno deteljico zaključujejo pano-ge, ki jih uokvirja gospodarsko letalstvo.

Pojavila se je druga novost v letalstvu, imenovana poslovno letalstvo. Vse to v Alpskem letalskem centru v zametkih že obstaja, le da vse te dejavnosti niso prebile ledu! Zakaj ne? Odgovor je dokaj preprost. Nerešena politika financiranja letalske dejavnosti onemogoča kakršno koli perspektivno gledanje na razvoj gorenjskega letalstva. S tem je zavrta perspektivna organizacija, katera bi se v prihodnosti lahko razvila v samostojno gospodarsko organizacijo. Ozko odmerjena sredstva onemogočajo razvijanje tistih dejavnosti, katere so si gorenjski letalci zadali pred 11 leti, ko so Alpski letalski center ustanovili s tem, da so v njem združili letalce kranjskega, radovljiškega, blejskega, jeseniškega in tržiškega aerokluba. Prav ALC je bil pred enajstimi leti poklican, da na gorenjskem šola kadre. Precej pilotov je že izšolal. Na desetine, toda zaradi skopo odmerjenih sredstev mora s tem začasno prekiniti. Vrata so vsem, ki želijo postati letalci, zaprta.

LETALSKO MODELARSTVO

V letalskem športu pomeni ta zvrst udeleževanja letalcev odskočno desko mladih v ostale letalske discipline, kot so padalstvo, jadralno letenje in motorna pilotaža. Mladi ob izdelovanju letočih modelov odkrivajo skrivnosti letalske gradnje, aerodinamike in meteorologije. S tako izobrazbo so jim potrebne le še praktične izkušnje in ne mine dolgo, pa že sami letijo. To je ena naloga modelarstva. Druga je skrita v samem športnem udeleževanju modelarjev. Prav športno modelarstvo pa v zadnjem času na Gorenjskem izredno hitro prosperira, posebno v Kranju prednačijo v tem. Vedno bolj stopa v ospredje modelarstvo z radijsko usmerjenimi letočimi modeli. Kranjski modelarji so se z vztrajnim delom v 2 letih približali evropskemu vrhu v tej kategoriji, medtem ko v klasični kategoriji letočih modelov-gumenjakov sodijo v svetovno elito. Seveda z rezultati in s pridobljenim znanjem rastejo potrebe. Ena prvih je vzletna steza za letče modele na radijsko usmerjanje. Brez nje s to modelarsko kategorijo ne bodo mogli zadržati renomeja, ki so si ga v dveh letih trdega dela le s težavo pridobili. Modelarska vzletna steza — pojem in nuja gorenjskih modelarjev.

PADALCI BREZ PADAL

Tudi gorenjski padalci se v tem letu niso znašli v zavidanja vrednem položaju. Zakaj, vprašate? Ni padal! Ni jih zato, ker Alpski letalski center nima denarja, da bi kupil nove. Res, da v centru so padala, ki lahko služijo le vrhunskim športnikom - padalcem in nekaj padal, katere smejo uporabljati le začetniki. Toda zahtevnejših trenažnih padal ni. Ni torej osnovnih športnih rekvizitov za perspektivne padalce. Rezultat takega stanja: ni padalskih tečajev po aeroklubih, če pa so, pa so številčno izredno omejeni. Tudi letal, primernih za metanje padalcev ni. Staro letalo (več kot 30 let) tipa PO-2 je tik pred »upokojitvijo«, vendar kljub temu tvori hrbtenico letčega parka v Jugoslaviji. Letala, ki bi njega nadomestil, ni. Zanj nimajo denarja ne aeroklubi, niti ne zvezne organizacije. Tudi na Gorenjskem je tako. Ko starega in dobrega dvokrilca ne bo več, bodo padalci lahko le še posedali in gledali v zrak.

JADRALCI BREZ LETAL

Trenutno gorenjski jadralci (je jih preko 60) razpolagajo s 4 jadralnimi letali, katera so vsa stara več kot deset let. Dve od štirih letal sta dva visokosposobna enoseda, medtem ko je eno dvosedežno visokosposobno, tretje pa specialno za pristajanje na vodo. Izkoriščenost teh letal je ogromna, celo taka, da včasih skoro presega meje varnosti. Slovenski povpreček izkoriščenosti jadralnega letala znese 8 ljudi na letalo. Evropski 4-5. No, v Alpskem letalskem centru je stvar nekoliko drugačna. Preprost račun nam pokaže, da na eno jadralno letalo odpade 15 letalcev. Vendar je vse to na žalost šele ena plat te naše nesrečne medalje. Kritičnejša je druga. Tri od teh jadralnih letal bodo v treh letih odpadla zaradi svoje časovne dotrajanosti. Sedem milijonov in pol namenskih sredstev bi bilo potrebnih, da gorenjski jadralci izpolnijo vrzel, katera bo z letali pogoltnila vsaj dve tretjini aktivnega članstva.

Toda v teh dveh tretjinah članstva so perspektivni in že rutirani jadralni piloti. Nekateri med njimi letalski učitelji — pripravniki, torej bodoči kadri in še neobrestovan kapital.

MOTORNİ PILOTI BREZ...

Sicer, kaj bi sploh pisali. Saj se ve. Tudi oni so brez letal in tudi brez sredstev, s katerimi bi 30 motornim pilotom (s to številko ALC prednjači pred vsemi letalskimi šolami v Sloveniji) omogočili normalno trenažo. Zaradi omejenosti finančnih sredstev ne morejo izkoristiti enega samega šolskega letala, kaj šele, da bi pomišljali o novem šolskem letalu. Plan šole določa samo 10 ur na motornega pilota letno, drugje imajo številke vsaj petkrat višje. Motorni piloti so brez učitelja, saj ALC nima denarja, da bi zaposlil še enega motornega pilota s profesionalnim dovoljenjem in učiteljskim izpitom.

PA OSTALO?

Množica nerešenih problemov z enim samim izvorom. Za malo denarja malo muzike. To, da Alpski letalski center nima nikoli dovolj denarja, posebej še letos, niti ni tako strašno napram dejstvu, da na Gorenjskem sploh še ni rešen princip financiranja letalske dejavnosti. In dokler ne bo, bodo podobni problemi (verjetno v hujši obliki) še vedno obstajali, pojavila pa se bo množica novih problemov, kateri bodo vpili po nujnosti rešitve tako, kot ti, katere sem navedel pravkar.

Kakšno naj bi bilo to novo financiranje? Temeljilo bi na enotnem deležu gorenjskih občin. Le na ta način bi spet nekako vzpostavili ravnovesje v politiki financiranja in povečali njegovo efektivnost, katera bi morala priti do izraza prav sedaj.

Podpredsednik ALC Baldomir Bizjak: Ne vem, kako bomo krizo prebrodili, če politika gorenjskih občin do nas ne bo spremenjena ozir rešena! Franci Primožič, upravnik letališča: »ALC še nikoli ni bil v tako kritičnem položaju, kot je letos!«

V takšnem stanju je torej gorenjsko letalstvo. Če politika financiranja ne bo izpremenjena, ostaja ALC brez perspektiv. Ne ostane mu drugega, kot da enostavno hangar zapre, s pojasnilom: »Ker ni denarja, ni letenja.« Morda bi na hangar lahko napisali: ker ni rešen način financiranja...

TONE POLENEC

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 11. JULIJA DO 17. JULIJA 1964

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 11. julija

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.07 Samospeli Stanka Premrla in Mirka Poliča — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Nastopijo mladi glasbeniki — 9.30 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.15 Jugoslovanski pevci popevk — 10.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski spored — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Prijetno zabavo — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Prvi nastop postojnskega okteta »Svoboda« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Odlomki iz opere Hovanščina — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Divertimento in serenada — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 21.15 Pisana glasba — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi.

NEDELJA — 12. julija

6.00 Dobro jutro — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.51 Nekaj glasbe iz baletne suite — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Zabavni intermezzo — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Vedri zvoki — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Preludij k Favnovemu popoldnevu — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Ohridska legenda — radijska priredba — 20.50 Športna poročila — 21.00 Melodije v izlozbenem oknu — 22.10 Godala v noči — 23.05 Nočni koncert s slovenskim sporedom.

PONEDELJEK — 13. julija

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.07 Ljubiteljem narodno-zabavnih melodij — 8.30 Tako pojo in igrajo v Sofiji — 9.00 Za mlade radovedneže — 9.15 Obnovimo pesmi iz oddaj »Pet minut za novo pesmico« — 9.30 Pisana orkestralna glasba — 10.15 Iz starejše domače glasbe — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski pe-

le-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Pihalni orkester LM — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Revija zabavnih zvokov — 20.50 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Po svetu jazza.

TOREK — 14. julija

7.15 Lahka koncertna glasba za dobro jutro — 8.07 Jugoslovanski pevci popevk — 8.35 Narodna pesem iz stotih grl — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Pesmi Moskovskega — 9.30 Četrte ure z Ljubljanskim jazz ansamblom — 9.45 Pozdrav iz Sumadije — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Tri skladbe za godalni orkester — 14.20 Ruske narodne pesmi — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Glasbeni barok in predklasična v Italiji — 20.20 Radijska igra — 21.16 Med simfoničnimi pesnitvami — 22.10 Pisana glasba — 23.05 Nočni koncert.

SREDA — 15. julija

7.15 Narodni in domači zvoki — 8.07 Plesni orkester Kurt Edelhagen — 8.25 Povabilo na ples — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalna glasba — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Instrumentalne zgodbe o ljubezni — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.20 Opoldanski domači pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Zbovorske skladbe Ubald Vrabca — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Za ljubitelje zabavnih melo-

dij — 20.30 La gioconda — opera — 23.25 Literarni nokturno — 23.35 Glasba za lahko noč.

ČETRTEK — 16. julija

7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.07 Slovenske narodne pesmi — 9.25 Češkoslovaška zabavna glasba — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Vesele počitnice — 9.30 Odmevi z gora in gozdov — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Pesmi raznih narodov poje Koroški akademski oktet — 14.20 Listi iz albuma z zabavnimi melodijami — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Preludiji za orgle, kitaro in klavir — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Koral in toccata — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Štirje klasiki nove glasbe.

PETEK — 17. julija

7.15 Od uverture do uverture — 8.07 Majhni zabavni ansambli — 8.35 Med skladatelji hrvaške in Srbije — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Slovenski pevci popevk — 10.15 Igra orkester pihalne godbe iz Madrida — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Napotki za inozemske turiste — 11.10 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Pojo pevci mladinskega zbora praškega radia — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavane glasbe — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Trideset minut v studiu 14 — 20.30 Zbor Phillippe Caillari-poje pesmi iz renesančne dobe — 20.50 Arena za virtuozne — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Partiture Haydnovih sodobnikov.

K I N O

Kranj »CENTER«

11. julija ameriški barvni VV film KRVNIK IZ NEVADE ob 16. uri, nemški film MAČKA STEGUJE KREMPLE ob 18. uri, jugoslovansko-nemški film OTOK ob 20. uri, premiera italijanskega filma UBIJALEC ob 22. uri

12. julija ameriški barvni film KRVNIK IZ NEVADE ob 10. in 15. uri, nemški film MAČKA STEGUJE KREMPLE ob 17. uri, jugoslovansko-nemški film OTOK ob 19. uri, premiera italijanskega filma ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 21. uri

13. julija ameriški film MOJA DRAGA KLEMENTINA ob 16. in 18. uri, italijanski film UBIJALEC ob 20. uri

14. julija italijanski film POJTE Z NAMI ob 16., 18. in 20. uri

15. julija zahodnonemški film SKRIVNOSTI ORIENTA I del ob 16. uri, italijanski film POJTE Z NAMI ob 18. in 20. uri

16. julija zahodnonemški film SKRIVNOSTI ORIENTA II. del ob 16. uri, italijanski film UBIJALEC ob 18. in 20. uri

17. julija ameriški barvni CS film ZAKON PRERIJE ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIC«

11. julija francoski film KRAVA IN UJETNIK ob 18. uri, ameriški barvni VV film KRVNIK IZ NEVADE ob 20.10 in premiera italijanskega filma POJTE Z NAMI ob 22.20

12. julija francoski film KRAVA IN UJETNIK ob 14. uri, jugoslovansko-nem. film OTOK ob 16. uri, ameriški barvni film KRVNIK IZ NEVADE ob 18.10 in nemški film MAČKA STEGUJE KREMPLE ob 20.20

13. julija italijanski film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 16., 18. in 20. uri

14. julija italijanski barvni CS film OSVAJAC MARACAIBA ob 18. uri, italijanski film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 20.10

15. julija zahodnonemški film SKRIVNOST ORIENTA I. del ob 18. in 20.10

16. julija zahodnonemški film SKRIVNOST ORIENTA II. del ob 18. in 20.10

17. julija italijanski film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 20. uri

Cerkije »KRVAVEC«

11. julija italijanski barvni CS film SEDEM IZZIVOV ob 20.30

12. julija italijanski barvni CS film SEDEM IZZIVOV ob 18. in 20.10

Strazišče »SVOBODA«

11. julija nemški film MAČKA STEGUJE KREMPLE ob 20. uri

14. julija italijanski film UBIJALEC ob 20. uri

16. julija italijanski film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 20. uri

Kropa

12. julija angleški barvni CS film VESELI KLUB MLADIH ob 17. in 20. uri

Jesenice »RADIO«

11. do 12. julija italijanski barvni CS film TROJANSKA VOJNA

13. julija ameriški barvni film DREVO ZA OBESANJE

14. do 15. julija madžarski barvni CS film ZLATI CLOVEK

16. do 17. julija franc. barvni film BALET IZ PARIZA

Jesenice »PLAVŽ«

11. do 12. julija madžarski barvni CS film ZLATI CLOVEK

13. do 14. julija italijanski barvni CS film TROJANSKA VOJNA

16. do 17. julija angleško-nemški film MASCEVANJE VOJAKA POOLEYA

Zirovnica

11. julija danski film POSLEDNJA ZIMA

12. julija angleški barvni film USODNA CIGANKA

15. julija italijanski barvni CS film TROJANSKA VOJNA

Dovje

11. julija angleški barvni VV film USODNA CIGANKA

12. julija danski film POSLEDNJA ZIMA

16. julija italijanski barvni CS film TROJANSKA VOJNA

Koroška Bela

11. julija angleško-nemški film MASCEVANJE VOJAKA POOLEYA

12. julija ameriški barvni VV film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA

13. julija madžarski barvni CS film ZLATI CLOVEK

Kranjska gora

11. julija ameriški barvni VV film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA

12. julija angleško-nemški film MASCEVANJE VOJAKA POOLEYA

16. julija madžarski barvni CS film ZLATI CLOVEK

Podnart

11. julija italijanski film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 20. uri

12. julija ameriški barvni CS film OBRACUN V TEYBEL ROCKU ob 17. in 19. uri

16. julija italijanski barvni film DREVO ŽIVLJENJA ob 20. uri

Radovljica

11. julija italijansko-španski barvni CS film VELIKAN IZ RODOSA ob 20. uri

11. julija ameriški barvni CS film OBRACUN V TEYBEL ROCKU ob 18. uri

12. julija italijansko-španski barvni CS film VELIKAN IZ RODOSA ob 15.40 in 20. uri

12. julija italijanski film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 18. uri

14. julija italijanski barvni film PASJE ŽIVLJENJE ob 20. uri

15. julija italijanski barvni CS film PASJE ŽIVLJENJE ob 18. in 20. uri

16. julija nemški barvni CS film WINNETOU ob 20. uri

17. julija nemški barvni CS film WINNETOU ob 18. uri

17. julija francoski film HORACIJE 62 ob 20. uri

Duplica

11. julija francoski barvni CS film PREGANJANA LJUBIMCA ob 20. uri

12. julija francoski barvni CS film PREGANJANA LJUBIMCA ob 15., 17. in 19. uri

14. julija šved. barvni film ALI SO SE ANGELCKI ob 20. uri

15. julija šved. barvni film ALI SO SE ANGELCKI ob 18. uri

Humoreska

NI ZA KO NA

Tovariš direktor je zavihal nos in ogorčeno poškilil proti odprtemu oknu dnevne sobe, v kateri je zleknjen na kavču užival zasluzeni popoldanski počitek.

»Dim!« je užaljeno ugotovil.

»Da, kadi se!« je prikimala žena. »Ponedeljek je in pri sosedu imajo žehto, pa so zakurili v pralnici.«

»Nezaslišano!« je zavzdihnilo s kavča. »Pri današnji stopnji tehnike bi moral vsakdo prati s pralnim strojem. Fui, kako smrdil! Da ga ni zakona, ki bi prepovedal tako zasmrajenje okolice!«

»Kaj morejo oni za to?« se je potegnila za sosedove žene. »On zasluži samo kakih piškavkih trideset jurčkov, pa si pralnega stroja res ne morejo privoščiti.«

Direktor je v odgovor neprepričan zamomljaj in stopil zapret okno. Ob pogledu na policjo je besno kriknil: »Prah! Celi kosmi prahu! Kaj pa spet to pomeni?«

»Oh, zgoraj so stepali preproge!« je rekla žena. »Saj veš, da je hišni svet dovolil stepati preproge na balkonih, dokler ne bo imel dovolj denarja za postavitev drogov na dvorišču!«

»Obupno!« je zarenčalo od okna. »Kdo te danes še stepa preproge?«

Kaj oni zgoraj nimajo sesalca? Da ga ni zakona, ki bi prepovedal tako onesnaženje okolice!«

»Nimajo!« je pojasnila žena. »Ona je bolna, pa ji odtrgajo za socialno, on pa jo je pustil s tremi otroki na grbi!«

Direktor je v odgovor trmasto zamrmral in šel odpret vrata, ker mu je rahlo praskanje v predsobi povedalo, da želi volčjak noter.

»Nero! Kakšen pa si?« je prestrašeno zavpil. »Žena, živinozdravnika! Oba hkrati sta planila k telefonu.«

Živinozdravnik je k sreči pravočasno prispel in ko je kosmato mrcino spravil v red, je pojasnil: »Nekaj je požrl, verjetno kako pokvarjeno klobaso. No, pa se bo že počasi zžlžal!«

»Zločinsko!« se je razburil direktor. »Le kako morejo biti ljudje tako brezobzirni, da meni nič, tebi nič odmetavajo pokvarjene klobase? Da ga ni zakona, ki bi prepovedal tako ogrožanje nedolžnih živali!«

»Kaj češ, nimajo vsi hladilnika, pa se jim živila hitreje pokvari!« je mirila žena. »Spet zvoni telefon! Da, tovariš direktor je doma! Takoj ga pokličem! Francelj, zate...«

Tovariš direktor je dvignil slušalko in nekaj časa presenečeno poslušal jezno kokodakanje, ki je prihajalo iz žice. Že itak rdeči obraz mu je postajal vse bolj zaripel in nazadnje je izbruhnil z vulkansko jezo:

»Kaj, odškodnino turističnim društvom, ker reka najmanj dva meseca ne bo za kopanje? Pa odškodnino od naših tovarn ribjim družinam, ker so zaradi naših odpadnih voda pokrcale vse ribe? Ali se vam sanja? Kje pa mislite, da naj vzamemo denar za čistilne naprave? Sicer pa, ljubi moji, kar pokažite mi zakon, ki ureja te reči in odgovornost zanje! Da, da, v razvitih industrijskih državah ga imajo, toda vi pozabljate, da smo v Jugoslaviji, dragi tovariši! Zdravo, kar tožite nas, tisti vbogajme bomo že plačali...«

Tresnil je slušalko na vilice in širok odprl okno na vrt, da si ohladi službeno jezo. Globoko je vdihnil vase.

»Dim! Spet dim!« je zajavkal. »Prekleta sosedova žehta! Da ga ni zakona...«

VILKO NOVAK



DNEVNIK FRANÇOISE SAGAN

Po sedmih letih je prišel v javnost rokopis slavne pisateljice Françoise Sagan, ki ga ni in ni hotela izdati. To je dnevnik njenega zdravljenja. Letos je uspelo njenemu prijatelju, slikarju Bernardu Buffetju, da jo je prepričal, da ga ne drži več v tajnosti.

Zdaj že lahko dobite njeno delo, ki obsega 70 strani. To je knjižica z naslovom »Strup« (Toxique). Slavna pisateljica pripoveduje o dneh, ki jih je preživela na kliniki, kjer se je zdravila za letoksikacijo.

Françoise Sagan se je namreč aprila 1957. leta hudo ponesrečila. Na ovinku je s hitrostjo 200 kilometrov na uro zletela s ceste. Zlomljenih je imela deset reber in hudo poškodovano hrbtenico. Za ublažitev bolečin je morala jemati palfium, ki učinkuje podobno kot morfij. Ker pa ga je jemala predolgo se je pričela zdraviti. Na kliniki je bila tri mesece. V delu opisuje vse stopnje zdravljenja. Nekje pravi: »Sem žival, ker nekje v meni prevladuje žival.« Toda kmalu se pokažejo prvi uspehi. Tretji dan zdravljenja preživi že trinajst ur brez mamila, sedmi dan ji zadostuje že samo polovica doze in dvanaesti dan je dan uspeha — preživela ga je brez palfiuma.

Francoski kritiki vzporejajo njeno delo z delom slavnega angleškega pisatelja A. Haxlija, v katerem opisuje podoban primer duševnega stanja ob zdravljenju z meksalnom.

Pojasnilo

V prejšnji številki »Panorame« smo objavili članek z naslovom: Prišel po nevesto, odpeljal volkswagen. V zvezi s tem dodajamo naslednje: prizadeta za početja Petra Bogovića ni vedela, sploh pa ni imela pojma o njegovem nabiranju denarja za »poroko«, čeprav ga je omenjeni res morda »nabiral« prav pod to pretvezo.

Televizija

SOBOTA — 11. julija

RTV Ljubljana 19.15 Kaj bo prihodnji teden na sporedu, 19.30 Črno življenje Kachina — film — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — Intervizija 20.20 Poletje na ledu — Praga — RTV Ljubljana 21.20 Cik-cak — RTV Beograd 21.35 Humoristična oddaja — RTV Ljubljana 22.25 Dick Powel vam predstavlja, 23.15 Poročila

NEDELJA — 12. julija

RTV Zagreb 9.00 Serijski film za otroke — RTV Beograd 10.00 Kmetijska oddaja — Evrovizija 16.00 Tour de France — kolesarstvo — Intervizija 17.00 Ciganske pesmi — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.45 87. policijska postaja — serijski film, 21.35 Jazz na ekranu, 22.05 Poročila

PONEDELJEK — 13. julija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik, 19.30 S. kamera po

svetu — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Tedenski športni pregled — RTV Zagreb 21.00 Celovečerni film, 22.30 Včeraj, danes, jutri

TOREK — 14. julija

Evrovizija 16.00 Tour de France — kolesarstvo, zaključek

SREDA — 15. julija

RTV Ljubljana 19.00 TV obzornik — RTV Beograd

19.15 Stari dedek — prenos otroške predstave, 20.00 TV dnevnik — Evrovizija 20.35 Don Juan — opera I. dejanje — RTV Ljubljana 22.20 Requiem za pesnikom — Evrovizija 22.25 Don Juan — opera II. dejanje — RTV Ljubljana 23.10 Poročila

ČETRTEK — 16. julija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik, 19.30 S. kamera po svetu — RTV Beograd 20.00

TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Propagandna oddaja, 20.45 Smrt v škornjih, 21.05 Včeraj, danes, jutri

PETEK — 17. julija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik, 19.30 Naši sončni dnevi — mladinska oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana 20.45 Kinoteka, 22.15 Poročila